
تعیین سهم مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده در پیش بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر جوانرود سال ۱۳۸۹

صبح رستمی*، دکتر شیرین احمدنیا**

چکیده:

هدف پژوهش حاضر با عنوان تعیین سهم مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده در پیش بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر جوانرود در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ تعیین سهم مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده (حمایت اجتماعی ادراک شده از خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از همکلاسیها، عقیده راجع به حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی به طور کلی) و پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین در پیش بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان شهر جوانرود در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه دانش‌آموزان دختر دبیرستانهای (تزکیه، هاجر، نیایش، زینبیه، عفت، فرزانتان) شهر جوانرود که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مشغول به تحصیل بودند تشکیل می‌داد ($N=1750$). برای انتخاب حجم نمونه از جداول منتشر شده استفاده و حجم نمونه نهایی ۳۳۳ نفر تعیین شد. همچنین برای تعیین سهم هر یک از مدارس و دستیابی به نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری متناسب با حجم نمونه استفاده شد. اطلاعات با استفاده از پرسشنامه شخصیتی کالیفرنیا و پرسشنامه حمایت اجتماعی ادراک شده جمع‌آوری و برای ارزیابی یافته‌های پژوهش، داده‌های حاصل از استفاده از آمارهای توصیفی، جداول فراوانی و نمودارها و آمارهای استنباطی، تحلیل رگرسیون چند متغیره به کمک نرم افزار آماری SPSS تجزیه و تحلیل شد.

نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان داد که:

- ۱ - بین حمایت اجتماعی ادراک شده از خانواده با سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار وجود دارد.
 - ۲ - بین حمایت اجتماعی به طور کلی با سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار وجود دارد.
 - ۳ - بین حمایت اجتماعی ادراک شده از همکلاسیها با سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار وجود دارد.
 - ۴ - بین پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین با سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار وجود دارد.
- همچنین حمایت اجتماعی ادراک شده از خانواده بیشترین سهم و حمایت اجتماعی ادراک شده از دوستان کمترین سهم را در پیش بینی سازگاری اجتماعی نشان دادند .

کلید واژه‌ها

حمایت اجتماعی ادراک شده، سازگاری اجتماعی، دانش‌آموزان، پایگاه اقتصادی اجتماعی

* کارشناس ارشد مطالعات زنان دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

** مدیر، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبائی تهران، ایران. www.SID.ir

مقدمه

یکی از مسائلی که از گذشته تا امروز به آن اهمیت زیادی داده شده و می‌شود، سلامتی افراد است. در طول اعصار و قرون گذشته بشر همیشه در تلاش بوده است تا راهی برای سالم زیستن و عمر طولانی داشتن پیدا کند و به موازات این هدف پیشرفتهای پزشکی زیادی نیز حاصل شده است. ولی به نظر می‌رسد صرف پیشرفت پزشکی نمی‌تواند انسانها را به سمت سلامت کامل یا لاقبل نسبی سوق دهد و عاملی که می‌توانیم بگوییم اهمیت آن دست کمی از پیشرفتهای پزشکی ندارد، عامل اجتماعی است. عوامل اجتماعی نقش مهمی در ایجاد، حفظ یا از میان رفتن سلامت انسان دارند. شرایط و موقعیتهای اجتماعی نه تنها ممکن است ایجاد بیماری و معلولیت را افزایش دهد، بلکه می‌تواند افق خاصی را به لحاظ پیشگیری از بیماری و حفظ سلامت ترسیم کند. مهم‌ترین خطرات مطرح برای سلامت و رفاه و آسایش فرد معمولاً در نتیجه مجموعه‌ای از شیوه‌های ناسالم زندگی و رفتار خطرآفرین ایجاد می‌شود (محسنی، 1379).

انسان در هنگام تولد در میان شبکه‌ای از روابط متقابل اجتماعی به سر می‌برد و در ضمن کنشهای متقابلی که میان او و دیگران روی می‌دهد، میراث جامعه را به خود جذب می‌کند، هئیتی اجتماعی می‌یابد، در سراسر عمر با حمایت این شبکه روابط متقابل زیست می‌کند، به فراخور تغییر آنها دگرگون می‌شود و همواره از جامعه سرمشق می‌گیرد. اکنون بیشتر زیست‌شناسان و روان‌شناسان و جامعه‌شناسان دریافته‌اند که شخصیت پیچیده انسانی را نمی‌توان با استناد به معدودی گزینه پیش‌بینی کرد و برای شناخت شخصیت هر کسی باید عوامل گوناگون زندگی مخصوصاً محیط اجتماعی او را مورد مطالعه قرار داد (اگ برن و نیم‌کوف¹، 1380).

آسیب‌پذیری هر کس در برابر فشار روانی متأثر از مهارت‌های مقابله و حمایت‌های اجتماعی موجود است. آسیب‌پذیری احتمال پاسخ غیر انطباقی به فشار روانی را افزایش می‌دهد. به طور مثال کودکانی که در محیط پر مهر و محبت رشد می‌کنند در مقایسه با همسالانی که این محیط محروم‌اند کمتر در معرض آسیب هستند. معمولاً اختلالات رفتاری نیز در آنها کمتر بروز می‌کند. ویژگی‌هایی که افراد در موقعیت‌های زندگی دارند (انتظارات، ترس‌ها، مهارت‌ها، امیدها) بر میزان احساس فشار روانی و نسبت مقابله با آن تأثیر می‌گذارد. تجربه و موفقیت در مقابله با موقعیتهای مشابه، اعتماد به نفس، توانایی خونسرد ماندن (انسجام خود را از دست ندادن) به عوض از پا افتادن در رویارویی با مشکل همبستگی به برآورد واقعی موقعیتهای و پاسخ آن دارد. این ویژگی‌ها از رشد شخصیت ناشی می‌شوند که در حقیقت تحت تأثیر روابط اجتماعی است (ساراسون و ساراسون²، 1378).

¹ Ogburn & Nimkoff

² Sarason & Sarason

همان‌طور که یک پل به مسافران کمک می‌کند که از مانع موجود بگذرند، افراد نیز حمایت اجتماعی با ارزشی برای ما فراهم می‌سازند. گروه‌های مختلف شکل‌های متفاوتی از پشتیبانی را فراهم می‌آورند، اما برای تحمل هیجان‌ها، توجیه مسائل، دستیابی به امور دلخواه و بازخورد اطمینان‌بخش در مورد ارزش‌ایمان، بیشتر وقت‌ها به شبکه‌ی دوستان، خویشاوندان و آشنایان روی می‌آوریم. شواهد موجود نشان می‌دهند که گروه‌ها و شبکه‌ی اجتماعی ما را از فشار روانی و اثرات بعدی آنها حفظ می‌کند. نتیجه‌ی 17 بررسی نشان داد، افرادی که از حمایت دیگران برخوردارند، معمولاً فشار روانی کمتری را در زندگی حس می‌کنند. شواهد نیز فرضیه‌ی ضربه‌گیری¹ را تأیید می‌کند. براساس این فرضیه، در مواقع بروز فشار روانی افرادی که به یک گروه پشتیبان تعلق دارند در مقایسه با کسانی که هیچ حمایت اجتماعی از گروه‌های خود دریافت نمی‌کنند، مشکلات روانی و جسمی کمتری را تجربه می‌کنند. حمایت اجتماعی ما را در هیجان‌های دردناک‌انده، ناآرامی، تردید به خود که با تنهایی همراهند، محافظت می‌کند (دانلسون ر. فورسایت²، 1380).

همراه با تحولات رشدی نیاز به حمایت اجتماعی نیز تحول می‌یابد و به تدریج شکل‌های پیچیده‌تری به خود می‌گیرد، ولی در هیچ برهه‌ای از زندگی این نیاز اهمیت خود را از دست نمی‌دهد. شاید یکی از علت‌های مهم پیچیده‌تر شدن نیاز به حمایت اجتماعی، مقتضیات رشدی فرد و گسترش شبکه‌های اجتماعی او باشد. زیرا همراه با تغییرات رشدی نحوه‌ی ارتباط با شبکه‌های اجتماعی مختلف نیز دستخوش دگرگونی می‌شود. به رغم این تغییرات، آنچه مهم است ضرورت وجود این جنبه از روابط اجتماعی است که تقریباً در همه حال می‌تواند به عنوان سپری در مقابل حوادث و رویدادهای فشارآور عمل کند و شخص را از پیامدهای ناگوار مصون دارد (امان‌زاده، 1380).

سازگاری با خود و محیط برای هر موجودی یک ضرورت حیاتی به شمار می‌رود. تلاش روزمره‌ی همه‌ی آدمیان نیز عموماً بر محور همین سازگاری دور می‌زند. روان‌شناسان نیز به طور معمول سازگاری با محیط را مورد توجه قرار داده‌اند و ویژگی‌هایی از شخصیت را بهنجار تلقی کرده‌اند که به فرد کمک می‌کنند تا خود را با جهان پیرامون سازگار سازد، یعنی با دیگران در صلح و صفا زندگی کند و جایگاهی در جامعه برای خود به دست آورد (اتکینسون و همکاران، 1378: 188).

در این بازی سازگاری و رفع نیاز و تحقق خواسته‌ها، انسان خود را در شرایطی می‌بیند که سرشار از مقررات، محدودیت‌ها، امر و نهی‌ها، معیارها و آداب و رسوم اجتماعی است. آدمی باید خود را با این شرایط سازگار کند. بدین ترتیب نه تنها موانع، مشکلات، ناکامی‌ها و شکست‌های آدمی ناشی از اوضاع و احوال محیط اجتماعی او است، بلکه نیازها، آرمان‌ها و هدف‌های وی نیز رنگ اجتماعی به خود گرفته و ساخته و پرداخته فرهنگ و محیطی می‌شود که در آن زندگی می‌کند. از این‌رو مفهوم

¹ Buffering hypothesis

² Donelson R. Forsyth

سازگاری از نظر انسان یعنی سازگاری اجتماعی¹. زیرا آدمی برای ارضای نیازهای اولیه زیستی، خود را با وضع اجتماعی و شرایطی که ساخته انسان‌هاست روبرو می‌بیند. مقررات، توقعات، معتقدات، ارزش‌ها، رقابت‌ها، همکاری‌ها، کارشکنی‌ها، موانع و عوامل و واقعیاتی از این نوع، هیچ‌گاه او را در راه تأمین خواسته‌هایش تنها نخواهند گذاشت (والی‌پور، 1368: 12).

بیان مسأله

در بطن تغییرات سریع اجتماعی و وقایع تنیدگی‌زای زندگی، نوجوان باید یاد بگیرد که جای خود را در اجتماع پیدا کند، با همسالان روابط همکارانه و کاری برقرار کند، خود را با مدرسه، محل کار، اجتماع، همسالان، خانواده و مقامات مسئول سازگار کند. نوجوان باید بر اجرای بسیاری از اعمال پیچیده فردی و بین فردی حیات که وی را برای زندگی آینده آماده می‌کند تسلط یابد (ماسن و همکاران، 1370: 548).

سازگاری اجتماعی می‌تواند واجد طیف گسترده‌ای باشد و ابعادی چون خانواده، مدرسه، شغل و ازدواج را در بر گیرد. به عبارت دیگر سازگاری اجتماعی از دیدگاه برخی از پژوهشگران با عواملی چون هوش (گالاگر، 1372: 78)، تحصیلات (رید²، 1992)، موقعیت اقتصادی - اجتماعی خانواده و قومیت (واتسون³، 1991؛ لئونارد⁴، 1990؛ چینگ⁵، 1991) ارتباط دارد.

مشکل سازش زمانی مطرح می‌شود که دانش‌آموز نتواند خود را با شرایط محیطی سازگار کند. از آنجا که انسان در برخورد با محیط و مناسبات اجتماعی و اقتصادی خود، درصدد سازگاری است، مدام در حال تغییر و پویندگی است. نوجوانان نیز از این قاعده مستثنی نیستند. این فراگیران که علاوه بر تعامل با محیط از طریق آموزش و پرورش رسمی، به یادگیری و کسب معلومات برای سازگاری با محیط و رشد جنبه‌های مختلف انسانی خود می‌پردازند ممکن است با یک مشکل عاطفی مواجه شوند و همین امر یادگیری آنها را به تأخیر بیندازد. یک دانش‌آموز آشفتنه و پریشان قادر نیست ذهنش را متوجه تکالیف مدرسه کند، زیرا لازمه یادگیری، رغبت و انگیزه است. نگرانی و اضطراب دانش‌آموز با احساس شکست در کار تشدید می‌شود. باید به دانش‌آموز در رفع این بحران کمک شود. زیرا صرف‌نظر از جنبه انسانی دوستی آن، چنین کمکی از تلف شدن کوشش‌های تحصیلی جلوگیری می‌کند (مهرآرا، 1370).

جستجوی حس تعلق و حمایت اجتماعی متغیری است که همیشه مورد توجه روان‌شناسان و جامعه‌شناسان بوده است. فروم⁶ (1366) بر اثرات قطع تعلقات اجتماعی، احساس تنهایی و کناره‌گیری

¹ Social adjustment

² Read

³ Watson

⁴ Leonard

⁵ Cheung

⁶ Fromm

اجتماعی بسیار تأکید می‌ورزید و بسیاری از نابسامانی‌های روانی - اجتماعی را معلول آن می‌دانست. او می‌گفت چون در جوامع آزادی مثبت تحقق نمی‌پذیرد و استعدادها و توانایی‌های آدمی مجال بروز نمی‌یابد، احساس تنهایی منجر به اتخاذ تدابیری می‌شود که با تحقق فردیت در چارچوب عشق و کار مولد مغایرت دارد. با اتخاذ این تدابیر آدمی به دنبال منابع حمایتی است تا بتواند با ایجاد ارتباط و همراه شدن با آنها این احساس را در خود پرورش دهد که در دایره هستی کسی یا جایی هست که او را زیر چتر حمایتی خود بگیرد. ایجاد رابطه با دیگران غالباً مانعی برای بروز احساس تنهایی اجتماعی است. برخی از نظریه‌پردازان معتقدند که افراد در فرایند ارتباط با دیگران توانایی‌ها و نگرش‌های خود را ارزیابی قرار می‌کنند همچنین توسعه رابطه با دیگران و دریافت حمایت اجتماعی ممکن است بر کاهش اجتناب منجر شود (لطفی، 1381).

از دیدگاه اجتماعی¹ رفتار ناسازگارانه از ناتوانی در مقابله موثر با تنیدگی‌ها ناشی می‌شود. براساس این دیدگاه، رفتار ناسازگارانه اجتماعی حداقل تا حدی ناشی از وجود نقص در نظام حمایت اجتماعی فرد است. این نظام شامل همسر، والدین، خواهران و برادران، وابستگان، دوستان، معلمان، مشاوران و دیگران و همین‌طور سازمان‌های اجتماعی و نهادهای دولتی است (ساراسون و ساراسون، 1375: 197 - 196).

سؤال اصلی

آیا می‌توانیم براساس مولفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

سؤالات فرعی

- آیا می‌توانیم براساس حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

- آیا می‌توانیم براساس حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی همکلاسیها سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

- آیا می‌توانیم براساس حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

- آیا می‌توانیم براساس عقیده حمایت اجتماعی ادراک شده سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

¹ Community perspective

- آیا می‌توانیم براساس حمایت اجتماعی ادراک شده به طور کلی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

- آیا می‌توانیم براساس پایگاه اقتصادی اجتماعی والدین (سطح تحصیلات، شغل و میزان درآمد) سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کنیم؟

مبانی نظری

دیدگاه اجتماعی

از دیدگاه اجتماعی رفتار ناسازگار از ناتوانی در مقابله با فشار روانی ناشی می‌شود. در این دیدگاه رفتار غیرانطباقی به مثابه بیماری یا مشکلی که فقط در فرد وجود دارد انگاشته نمی‌شود، بلکه حداقل تا حدی ناشی از وجود نقصی در نظام حمایت اجتماعی تلقی شود. این نظام شامل همسر، والدین، خواهران و برادران و وابستگان، دوستان، معلمان، همکاران، علمای دینی و دیگران و همین‌طور سازمان‌های اجتماعی و نهادهای دولتی است. روان‌شناسان اجتماعی منکر نقش پیشینه زندگی یا ساخت ژنتیکی در ایجاد رفتار ناسازگار نیستند، بلکه می‌گویند این عوامل لزوماً به تنهایی چنین رفتاری را ایجاد نمی‌کنند. مثلاً بیمار اسکیزوفرنی ممکن است به دلایل زیادی دچار توهم شود. عوامل بیوشیمیایی، تجارب اولیه آسیب‌زا یا روابط اجتماعی نامعمول از زمره این دلایل هستند. با این همه، عواملی مانند رویدادهای بسیار تنش‌زا یا از هم پاشیدن نظام حمایت اجتماعی نیز به همان اندازه می‌توانند در ایجاد رفتار اسکیزوفرنی نقش داشته باشند. براساس رویکرد اجتماعی باید تلاش کرد تا با اقدامات پیشگیرانه از راه مداخله در زندگی افراد پیش از وقوع رویدادهای فاجعه‌آمیز، رفتار غیرانطباقی را کاهش دهد. چنین اقداماتی گستره‌ای از برنامه‌های خاص را شامل می‌شوند از جمله اجرای برنامه‌های حمایت متقابل برای افراد تازه جدا شده، طلاق گرفته یا بیوه شده، تأمین برنامه‌های تقویتی پیش‌دبستانی برای کودکان طبقه کم درآمد، ایجاد خانه‌های تک‌والدی و ایجاد مراکز نگهداری روزانه از افراد مسنی که بر حل مشکلات زندگی نیاز به مساعدت دارند (ساراسون و ساراسون، 1985).

دیدگاه پدیدارشناختی

در سلسله مراتب نیازهای مزلو، نیازها به تدریج خصوصیات اجتماعی‌تری پیدا می‌کنند. سطحی که بلافاصله در بالای نیازهای ایمنی قرار دارد، به نیازهای محبت و تعلق موسوم است. اینها عبارت‌اند از نیاز به مصاحبت، مهر، و پذیرش دیگران (مشابه نیاز به توجه مثبت که راجرز آن را فرض کرده است). این نیاز در تعامل با افراد دیگر تأمین می‌شوند (مزلو، 1367: 107).

مزلو بیان می‌دارد که روان‌درمانی بر اطمینان، حمایت، آسان‌گیری، تأیید و قبول ضمنی یعنی ارضای نیهایی نیازهای شدید مراجع به‌ایمنی، محبت، احترام، ارزش و غیره تأکید دارد. به همین دلیل است که افراد در نتیجهٔ روان‌درمانی موفقیت‌آمیز به گونه‌ای متفاوت درک می‌کنند، به گونه‌ای متفاوت فکر می‌کنند، و به گونه‌ای متفاوت یاد می‌گیرند. انگیزه‌هایشان همچون عواطفشان تغییر می‌کند. از این طریق روابط بین افراد و نگرش آنها به جامعه دگرگون می‌شود. منش‌ها (شخصیت‌های) نیز، هم در سطح و هم در عمق تغییر می‌یابد. حتی شواهدی در دست است که سیمای آنها نیز تغییر می‌کند و سلامت جسمی‌شان افزایش می‌یابد (مزلو، 1367: 321).

مزلو (1367: 322) با تکیه بر عناصر اساسی روان‌درمانی می‌گوید: اعتقاد صریح ما باید بر این باشد که هر انسان خوبی، بالقوه یک درمانگر غیررسمی است هر فردی که مهربان، مفید، نجیب و از لحاظ روانی مردم‌گرا، خون‌گرم و صمیمی باشد، عامل ایجاد سلامت روانی به شمار می‌آید.

دیدگاه شناختی

در نظریهٔ شناختی، برخی از پژوهشگران (لازاروس فولکمن، 1984) بر این باورند که تنیدگی به شناخت فرد از خود و محیط بستگی دارد. این پژوهشگران به دو راهبرد اشاره می‌کنند که فرد برای کاهش اثرات تنیدگی آنها را به کار می‌برد. راهبردهای مشکل‌مدار و راهبردهای هیجان‌مدار. به علاوه راهبردهایی وجود دارد که هر دو کنش مشکل‌مدار و هیجان‌مدار را در برمی‌گیرد. حمایت اجتماعی یکی از این راهبردهاست (فلمنینگ و باوم، 1984).

چارچوب نظری

برای آگاهی از رابطهٔ میان حمایت اجتماعی و سلامت روانی مطالعه‌ای مقدماتی انجام گرفته دادیم و براساس آن، نظرات و دیدگاه‌های متفکران مختلف دربارهٔ موضوع مورد بررسی را مطرح کردیم. برخی از این نظرات و مدل‌ها اساس و زیر بنای فرضیات و متغیرهای مورد بررسی ما را تشکیل می‌دهند. بنابراین به طور خلاصه به برخی از آنها اشاره خواهیم کرد.

جامعه از مجموعه افرادی تشکیل شده است که برای ارضای نیازهایشان با هم روابط اجتماعی دارند. منظور از روابط اجتماعی (حداقل در بدو پیدایش اقوام و گروه‌های اولیه) کمک انسانها به یکدیگر برای ارضای نیاز است. به این ترتیب در این تعریف هدف انسان، نیاز است و روابط اجتماعی وسیله، اما از طرف دیگر، در بررسی نیازها دیدیم که بر اساس دسته‌بندی مازلو (1970) یکی از نیازهای اساسی و فطری انسانها نیاز به روابط اجتماعی و محبت بود. به این ترتیب روابط اجتماعی هم یک نیاز فطری و لذا هدف است و هم وسیلهٔ ارضای نیازهای دیگر. یکی از نکات جالب در نظام آفرینش

همین است که نیاز به زندگی اجتماعی و تشکیل جامعه را در فطرت انسان‌ها نهاده است. به طوری که انسان بدون این روابط اجتماعی قادر به زیستن نیست (به نقل از رفیع پور، 1380).

از دیدگاه اجتماعی، رفتار ناسازگار از ناتوانی در مقابله با فشار روانی ناشی می‌شود. در این دیدگاه، رفتار غیرانطباقی به مثابه بیماری یا مشکلی که فقط در فرد وجود دارد انگاشته نمی‌شود، بلکه حداقل تا حدی ناشی از وجود نقصی در نظام حمایت اجتماعی فرد تلقی شده است. این نظام شامل همسر، والدین، خواهران و برادران و وابستگان، دوستان، معلمان، همکاران، علمای دینی و دیگران و همین‌طور سازمان‌های اجتماعی و نهادهای دولتی است. روان‌شناسان اجتماعی منکر نقش پیشینه زندگی یا ساخت ژنتیکی در ایجاد رفتار ناسازگار نیستند، بلکه می‌گویند این عوامل لزوماً به تنهایی چنین رفتاری را ایجاد نمی‌کنند تحلیل تأثیر حمایت اجتماعی بر سلامتی افراد، افق‌های جامعه‌شناختی تازه تری را پیش روی محققان می‌گشاید. یک قرن پیش به اثبات رسید اشخاص مجرد، بیوه یا مطلقه بیشتر از افراد متأهل دچار ناخوشی می‌شوند اما تحقیقات تجربی در این مورد جز در سال‌های 1970 گسترش نیافت. مسئله با تحلیل "شبکه‌های اجتماعی" مطرح شد به این ترتیب که شخصی را وارد شبکه‌ها می‌کنند. افراد شبکه در نتیجه ورود فرد به تدریج به امر "حمایت اجتماعی" معطوف می‌شود. شبکه‌ها گاهی از فرد حمایت مالی می‌کنند، ولی از حمایت‌های اطلاعاتی، معمولی و عاطفی نیز دریغ نمی‌ورزند. در این میان پشتوانه عاطفی به طور آشکارتری به سلامتی فرد کمک می‌کند. اندازه‌گیری این حمایت اجتماعی (منبع، انواع و کیفیت آن) کار پیچیده‌ای است. با وجود این مطالعات مختلفی با نمونه‌های فوق العاده زیاد و با شرکت انبوهی از افرادی که سالیان طولانی زیر نظر بودند نشان داد که حمایت اجتماعی بر جنبه‌های مختلف سلامتی تأثیر دارد. مثلاً آلامدا کنتی¹ در کالیفرنیا در مطالعه اشخاصی که به بیماری‌های قلبی - عروقی دچار شده بودند، فراوانی پنج منبع حمایتی ازدواج، خانواده، دوستان، فرایض دینی و تعلق به گروه‌های دیگر را اندازه‌گیری کرد و نشان داد که در شرایط جسمانی مشابه، اشخاصی که از پشتوانه‌های اجتماعی استفاده می‌کردند، در طول سال‌های بعد از عارضه قلبی نصف دیگران در معرض خطر مرگ بودند اکثر محققانی که در این زمینه کار کرده‌اند معتقدند، حمایت اجتماعی برای فرد در برابر وضعیت‌های استرس‌زا حکم درمان را دارد (آدام، هرتسلیک، ترجمه لورانس و دنیا کتبی، 1376).

همچنین در بحث مربوط به حمایت اجتماعی رایج‌ترین تعریف مربوط به لنیدزی است که بر در دسترس بودن و کیفیت روابط با افرادی که منابع حمایتی را در مواقع نیاز فراهم می‌کنند تأکید دارد و معتقد است که اقوام، خانواده، دوستان، آشنایان و... خدماتی عینی فراهم می‌کنند که موجب می‌شود فرد احساس مورد توجه بودن، دوست داشته شدن، عزت نفس و ارزشمند بودن کند و خود را جزئی از

شبکه ارتباطی بدانند. او می‌گوید، حمایت اجتماعی برای هر فرد ارتباط امنی به وجود می‌آورد که احساس محبت و نزدیکی از ویژگی‌های اصلی آن است و نیازهای افراد از طریق منابعی که جامعه در اختیارشان می‌گذارد تأمین می‌شود. این منابع شکل‌های متفاوتی دارند که عبارت‌اند از ابزاری، اطلاعاتی و عاطفی. افراد بر اساس روابط اجتماعی و نوع پیوندهایی که دارند از منابع حمایتی برای برطرف کردن نیازهایشان استفاده می‌کنند به طوری که هر اندازه روابط اجتماعی گسترده‌تر باشد میزان دسترسی به منابع حمایتی بیشتر می‌شود.

مبنای فرضیه‌های ما دیدگاهها و نظریه‌هایی هستند که بر تأثیر حمایت اجتماعی بر سازگاری اجتماعی تأکید دارند. طبق این دیدگاهها و نظریه‌ها حمایت اجتماعی شامل خانواده، دوستان و سایر حمایت‌هایی می‌شود که سطح سازگاری اجتماعی افراد را ارتقاء می‌دهند.

روش پژوهش

این پژوهش به روش توصیفی اجرا شده است که یکی از روش‌های گردآوری و تنظیم و تحلیل داده‌هاست. تحقیق توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آنها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است.

هدف پژوهشگر، مطالعه رابطه بین چند متغیر است. بدین منظور از روش همبستگی برای مطالعه متغیرهای تحقیق استفاده می‌شود.

به عبارت دیگر در این نوع تحقیق رابطه میان متغیرها براساس هدف تحقیق تحلیل می‌شود. تحقیقات همبستگی را می‌توان بر حسب هدف به سه دسته تقسیم کرد: الف) مطالعه همبستگی دو متغیر (ب) تحلیل رگرسیون (ج) تحلیل ماتریس همبستگی یا کواریانس.

جامعه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه دانش‌آموزان دختر مقطع دبیرستان تشکیل می‌دهند ($N = 1750$).

نمونه آماری

نمونه آماری از بین دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های (تزکیه، هاجر، نیایش، زینبیه، عفت، فرزنانگان) شهر جوانرود که در سال تحصیلی 90 - 1389 مشغول تحصیل بودند انتخاب شده است.

نمونه و روش نمونه‌گیری

یک روش برای تعیین حجم نمونه استفاده از جدول‌های منتشر شده‌ای است که حجم نمونه را براساس یک مجموعه ملاک‌های معین ارائه می‌دهند. حجم نمونه پژوهش حاضر از جدول شماره

2-9 (میرزایی، 1388:186)، استخراج شده است که حجم نمونه را برای سطوح دقت 3%، 5%، 10% با سطح اطمینان 95% و $p=0/05$ نشان می‌دهد. در نتیجه با توجه به حجم جامعه آماری ($N=1750$)، حجم نمونه 333 نفر برآورد شد و برای مشخص کردن سهم هر مدرسه و دستیابی به نمونه‌های پژوهش از روش نمونه‌گیری متناسب با حجم نمونه استفاده شده است.

جدول شماره 1: ساختار جامعه و نمونه‌ها

ردیف	نام دبیرستان	تعداد دانش‌آموزان	نمونه
1	تزکیه	203	38
2	هاجر	319	61
3	نیایش	348	66
4	زینبیه	320	61
5	عفت	350	66
6	فرزانگان	210	40
	جمع کل	1750	333

روش جمع‌آوری داده‌ها

با توجه به اینکه بزار جمع‌آوری داده‌های پژوهش پرسشنامه بود، از روش میدانی استفاده شد. پژوهشگر پس از معرفی خود و پژوهش مزبور و بیان توضیحی کوتاه برای جلب همکاری بیشتر دانش‌آموزان و نحوهٔ پر کردن پرسشنامه‌ها، راهنمایی‌های لازم را انجام داد. برای این کار هر دو آزمون شخصیتی کالیفرنیا و حمایت اجتماعی به صورت گروهی و در موقعیت کلاسی بدون حضور معلمان و ناظران آموزشی برای آزمودنی‌ها اجرا شد. سپس سؤالات همراه با پاسخنامه‌ها در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. هر دو آزمون در مدت 30 تا 40 دقیقه قابل اجرا هستند. سعی شد برای کاهش نگرانی‌های مدیران و دبیران دبیرستان‌ها مبنی بر اتلاف وقت درسی دانش‌آموزان، با توافق و همکاری معلمان در ساعتی مناسب در ایام هفته، پرسشنامه‌ها در کلاس اجرا شود. برای بررسی پیشینهٔ پژوهش از روش کتابخانه‌ای (کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقالات، اینترنت) استفاده شده است.

ابزار گردآوری اطلاعات و اعتبار و روایی ابزارها

دو متغیر این تحقیق حمایت اجتماعی ادراک شده و سازگاری اجتماعی است. در نتیجه از دو پرسشنامهٔ استاندارد فلمینگ و همکاران برای بررسی حمایت اجتماعی ادراک شده و از آزمون شخصیتی کالیفرنیا برای بررسی سازگاری اجتماعی استفاده شد.

پرسشنامه سازگاری اجتماعی

در پژوهش حاضر سازگاری اجتماعی براساس نمره کل افراد در آزمون شخصیتی کالیفرنیا سنجیده می‌شود. این آزمون شامل شش سطح و یک نمره کل است که عبارت‌اند از: قالب‌های اجتماعی، مهارت‌های اجتماعی، علائق ضد اجتماعی، روابط خانوادگی، روابط مدرسه‌ای، روابط اجتماعی، هر سطح دارای 15 سؤال است.

روایی و اعتبار پرسشنامه سازگاری اجتماعی

شافر در بحث خود درباره آزمون شخصیتی کالیفرنیا در کتاب سالنامه اندازه‌گیری‌های روانی بیان می‌کند که بر پایه مطالعات انجام شده، ضرایب پایایی آزمون که در گروه‌های 237 تا 712 نفری با استفاده از فرمول تصحیح شده اسپیرمن - براون به دست آمده، برای مقیاس سازگاری شخصی در حدود 0/888 تا 0/904 و برای مقیاس سازگاری اجتماعی در حدود 0/867 تا 0/908 است. این ضرایب برای مقیاس‌ها فرعی آزمون در دامنه 0/60 تا 0/78 و برای نمره کل آزمون در دامنه 0/918 تا 0/932 قرار دارد که با توجه به مقدار کم سؤال‌ها (15 سوال برای هر بخش) مقادیر آن رضایت‌بخش به نظر می‌رسد.

ضرایب پایایی این آزمون براساس مطالعه خجسته مهر (1371) روی یک گروه 35 نفری از دانش‌آموزان عادی محاسبه شده، برای مقیاس سازگاری شخصی 0/800 و برای مقیاس سازگاری اجتماعی 0/788 است. همچنین ضرایب پایایی آزمون براساس مطالعه مسعودی نژاد (1372) روی یک گروه تیزهوش در حدود 0/864 است (به نقل از آخوندی 1376).

پرسشنامه حمایت اجتماعی

در این پژوهش حمایت اجتماعی ادراک شده براساس نمره هر فرد در آزمون حمایت اجتماعی ادراک شده (فلمینگ و همکاران، 1982) سنجیده می‌شود که دارای 25 سؤال در این زمینه است.

روایی و اعتبار پرسشنامه حمایت اجتماعی

فلمینگ و همکاران (1982) ضریب پایایی فرم کوتاه این مقیاس را با استفاده از روش اجرای مجدد 0/7 برآورد کرده‌اند. دان و همکاران (1987) با استفاده از تحلیل عامل روایی مقیاس حمایت اجتماعی را برای هر یک از زیر مقیاس‌های ادراک شده به طور کلی، خانواده و دوستان به ترتیب 0/73، 0/87 و 0/91 به دست آورده‌اند. سیوارجانی (1375) در مطالعه‌ای تحت عنوان بررسی عملی بودن، پایایی، روایی و هنجاریابی مقیاس حمایت اجتماعی فلمینگ، باوم، گیسریل و گچل، ضریب

همگونی این آزمون را در میان دانش‌آموزان مقطع دبیرستانی با نمره‌گذاری 0 و 1، از طریق آلفای کرونباخ برابر 0/816 برآورد کرد.

روایی هر دو مقیاس حمایت اجتماعی و آزمون شخصیتی کالیفرنیا بیشتر متکی به روایی محتوا و روش ساخت و تهیه آنهاست. با آنکه در دستورالعمل آزمون شخصیتی کالیفرنیا بحث روشن و واضحی از ضریب روایی آزمون به میان نیامده، درباره سؤال‌های آن شواهد بسیاری به دست آمده است که نشان دهنده ارتباط آزمون با خصیصه مورداندازه‌گیری است. مانند قضاوت معلمان، واکنش‌های دانش‌آموزان، هماهنگی بین پاسخ‌های دانش‌آموزان و ارزیابی‌های معلمان و محاسبه ضریب همبستگی دو رشته‌ای سؤال‌های آزمون (بورو، 1960، به نقل از آخوندی، 1376).

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای توصیف داده‌های پژوهش از آماره‌های توصیفی (فراوانی، درصد فراوانی) استفاده شده است. از آنجا که متغیر پیش‌بین (مستقل) و متغیر ملاک (وابسته) در سطح سنجش فاصله‌ای، است برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از روش رگرسیون چند متغیره و آماره اتا استفاده شده است. در پژوهش حاضر چون هدف پژوهشگر پیش‌بینی تغییرات یک یا چند متغیر وابسته (ملاک) با توجه به تغییرات متغیرهای مستقل (پیش‌بین) است، از تحلیل رگرسیون استفاده می‌شود.

در تحقیقاتی که از تحلیل رگرسیون استفاده می‌شود، هدف معمولاً پیش‌بینی یک یا چند متغیر ملاک از یک یا چند متغیر پیش‌بین است. چنانچه هدف، پیش‌بینی یک متغیر ملاک از چند متغیر پیش‌بین، باشد از مدل رگرسیون چندگانه استفاده می‌شود. در صورتی که هدف، پیش‌بینی همزمان چند متغیر ملاک از چند متغیر پیش‌بین یا زیر مجموعه‌ای از آنها باشد، از مدل رگرسیون چندمتغیری استفاده می‌شود. در تحقیقات رگرسیون چندگانه، هدف پیدا کردن متغیرهای پیش‌بین است که تغییر ملاک را چه به تنهایی و چه به طور مشترک پیش‌بینی می‌کند (سرمد و همکاران، 1383: 93).

یافته‌های تحقیق

براساس مولفه‌های متغیر حمایت اجتماعی ادراک شده (حمایت اجتماعی ادراک شده از خانواده، حمایت اجتماعی ادراک شده از دوستان، حمایت اجتماعی ادراک شده از همکلاسیها، عقیده راجع به حمایت اجتماعی، حمایت اجتماعی به طور کلی) و شاخص‌های پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین (درآمد تحصیلات و شغل والدین) می‌توان سازگاری اجتماعی را پیش‌بینی کرد، با توجه به تعداد و نوع متغیرهای پیش‌بین جنسیت، از روش تحلیل رگرسیون توام و آماره اتا استفاده شد. براساس مدل رگرسیون، برای شناسایی و تعیین سهم هریک از متغیرهای پیش‌بین (مستقل) در پیش‌بینی متغیر ملاک (وابسته)، همراه با کنترل سهم سایر متغیرها، ترکیب خطی متغیرهای پیش‌بین برای پیش

بینی متغیر وابسته به کار می‌رود. شرح تفصیلی محاسبات آماری مربوط به هر یک از مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده و شاخص‌های پایگاه اقتصادی - اجتماعی به طور جداگانه در جداول زیر آمده است.

جدول شماره 2: خلاصه تحلیل رگرسیون توأم برای پیش بینی سازگاری اجتماعی دانش آموزان براساس مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده و شاخص‌های پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین

Sig	t	f	متغیر وابسته:		پیش بینی کننده‌ها
			سازگاری اجتماعی	ضرایب استاندارد نشده	
0/000	22/280	12/816**	-	53/071	عدد ثابت
0/840	-0/202		-0/011	-0/095	حمایت اجتماعی ادراک شده از دوستان
0/000	7/519		0/388	1/566	حمایت اجتماعی ادراک شده از خانواده
0/047	1/996		0/102	0/743	حمایت اجتماعی ادراک شده از همکلاسیها
0/020	-2/333		-0/120	-0/713	حمایت اجتماعی ادراک شده به طور کلی
0/644	-0/463		-0/024	-0/196	عقیده راجع به حمایت اجتماعی ادراک شده
0/477	0/711		0/036	0/187	میزان درآمد

$$R=0/437; R^2=0/191; R^2 = 0/176; F = 12/816^{**}$$

همان طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود، طبق مناسب‌ترین مدل به دست آمده از تحلیل رگرسیون توأم مقدار R^2 مشاهده شده (0/191) بدین معنی است که تقریباً 19/1 درصد از واریانس متغیر سازگاری اجتماعی را متغیرهای پیش بین تبیین می‌کنند. به عبارت دیگر، 19/1 درصد از پراکندگی مشاهده شده در متغیر سازگاری اجتماعی را این متغیرها توجیه کنند. مقدار R مشاهده شده (0/437) نیز نشان دهنده آن است که مدل رگرسیون خطی حاضر به خوبی می‌تواند برای پیش بینی استفاده شود. علاوه بر این، نسبت F محاسبه شده (12/816) در سطح اطمینان 95 درصد معنادار است. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای مورد مطالعه و متغیر سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار وجود دارد. با این حال، با مراجعه به آماره t و سطوح معنی داری می‌توان قضاوت کرد که از بین همه مؤلفه‌ها، تنها مؤلفه عقیده راجع به حمایت اجتماعی ادراک شده معنادار نشد و مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده از خانواده، دوستان، همکلاسی‌ها، حمایت اجتماعی به طور کلی و شاخص میزان درآمد والدین با متغیر سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار دارند.

براساس میزان بتای محاسبه شده که تأثیر متغیرهای مورد نظر را بدون در نظر گرفتن شاخص، اولویت بندی می‌کند، حمایت اجتماعی از طرف خانواده با میزان بتای 0/388 بالاترین سهم را در

سازگاری داشته و بعد از آن به ترتیب حمایت اجتماعی به طور کلی با میزان بتای 0/120-، حمایت اجتماعی ادراک شده از همکلاسی‌ها با میزان بتای 0/102، درآمد با میزان بتای 0/036، عقیده راجع به حمایت اجتماعی با میزان بتای 0/024- و حمایت اجتماعی ادراک شده از دوستان با میزان بتای 0/011 - قرار گرفته‌اند.

شغل والدین

برای سنجش متغیر شغل والدین (پدر - مادر) از آماره Eta (تا) استفاده شده است. این آماره به پیش‌بینی تأثیرات متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌پردازد - مقدار این آماره بین صفر و یک است.

جدول شماره 3: سنجش متغیر شغل والدین (پدر و مادر) با استفاده از آماره Eta (تا)

میزان آماره Eta	سازگاری اجتماعی	شغل والدین
0/280		شغل مادر
0/310		شغل پدر
333		تعداد کل

قدرت پیش‌بینی متغیر مستقل (شغل والدین دانش آموزان) برای متغیر وابسته (سازگاری اجتماعی) در بین 333 نفر از دانش آموزان دختر، برای شغل مادر، 0/280 و برای شغل پدر، 0/310 به دست آمده است. اعداد به دست آمده نشان می‌دهند که رابطه معناداری میان شغل والدین پاسخگویان با میزان سازگاری اجتماعی آنان وجود دارد. قدرت پیش‌بینی و تأثیر شغل والدین بر روی میزان سازگاری اجتماعی پاسخگویان، با توجه به اعداد به دست آمده در مورد شغل مادر و شغل پدر در حد متوسط است.

تحصیلات والدین

برای سنجش متغیر تحصیلات والدین (پدر - مادر) از آماره Eta (تا) استفاده شده است. این آماره به پیش‌بینی تأثیرات متغیر مستقل بر متغیر وابسته می‌پردازد - مقدار این آماره بین صفر و یک است.

جدول شماره 4: سنجش متغیر تحصیلات والدین (پدر و مادر) با استفاده از آماره Eta (تا)

میزان آماره Eta	سازگاری اجتماعی	تحصیلات والدین
0/370		تحصیلات مادر
0/361		تحصیلات پدر
333		تعداد کل

قدرت پیش بینی متغیر مستقل (تحصیلات والدین دانش آموزان) برای متغیر وابسته (سازگاری اجتماعی) در بین 333 نفر از دانش آموزان دختر، برای شغل مادر، 0/370 و برای شغل پدر، 0/361 بدست آمده است. اعداد به دست آمده نشان می‌دهند که رابطه معناداری میان تحصیلات والدین پاسخگویان با میزان سازگاری اجتماعی آنان وجود دارد. قدرت پیش بینی و تأثیر تحصیلات والدین بر میزان سازگاری اجتماعی پاسخگویان، با توجه به اعداد به دست آمده در مورد شغل مادر و شغل پدر در حد متوسط است.

نتیجه گیری

با توجه به اهداف تحقیق حاضر که تعیین سهم مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده و پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین در پیش بینی سازگاری اجتماعی دانش آموزان است، با استفاده از مدل آماری رگرسیون چند متغیری به پیش‌بینی سازگاری اجتماعی از طریق مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده و پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین پرداخته شد و با تأکید مجدد بر فرضیه‌های تحقیق به شرح یافته‌ها می‌پردازیم.

فرضیه‌های پژوهش عبارت بودند از:

- فرضیه اول: سازگاری اجتماعی براساس حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف دوستان قابل پیش بینی است.
- فرضیه دوم: سازگاری اجتماعی براساس حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده قابل پیش بینی است.
- فرضیه سوم: سازگاری اجتماعی براساس حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف همکلاسی‌ها قابل پیش بینی است.
- فرضیه چهارم: سازگاری اجتماعی براساس حمایت اجتماعی ادراک شده به طور کلی قابل پیش بینی است.
- فرضیه پنجم: سازگاری اجتماعی براساس عقیده راجع به حمایت اجتماعی ادراک شده قابل پیش بینی است.
- فرضیه ششم: سازگاری اجتماعی براساس شاخص‌های پایگاه اقتصادی - اجتماعی والدین (سطح تحصیلات پدر، سطح تحصیلات مادر، میزان درآمد، شغل پدر و شغل مادر) قابل پیش بینی است.

برطبق مناسب‌ترین مدل به دست آمده از تحلیل رگرسیون توام مقدار R^2 مشاهده شده بدین معنی است که تقریباً 0/191 درصد از واریانس متغیر سازگاری اجتماعی را متغیرهای پیش بین تبیین

می‌کنند. به عبارت دیگر، 19/1 درصد از پراکندگی مشاهده شده در متغیر سازگاری اجتماعی را این متغیرها توجیه می‌کنند. مقدار R مشاهده شده نیز نشان دهنده آن بود که مدل رگرسیون خطی حاضر به خوبی می‌تواند برای پیش‌بینی استفاده شود. علاوه بر این، نسبت F محاسبه شده در سطح اطمینان 95 درصد معنادار بود. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که بین متغیرهای مورد مطالعه و متغیر سازگاری اجتماعی همبستگی معنی دار وجود دارد. با این حال، با مراجعه به آماره t و سطوح معنی داری می‌توان قضاوت کرد که از بین همه مؤلفه‌ها تنها مؤلفه عقیده راجع به حمایت اجتماعی ادراک شده معنادار نشد و مؤلفه‌های حمایت اجتماعی ادراک شده از طرف خانواده، دوستان، همکلاسی‌ها، حمایت اجتماعی به طور کلی و شاخص میزان درآمد والدین با متغیر سازگاری اجتماعی همبستگی معنادار دارند.

همچنین اعداد به دست آمده از سنجش میزان تأثیر متغیرهای شغل و تحصیلات والدین در پیش‌بینی سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان با استفاده از آماره اتا نشان دهنده رابطه معنادار میان تحصیلات و شغل والدین با میزان سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان است. قدرت پیش‌بینی و تأثیر تحصیلات و شغل والدین بر روی میزان سازگاری اجتماعی پاسخگویان در مورد پدر و مادر در حد متوسط است.

پیشنهادات پژوهش

پیشنهادات کاربردی

1. با توجه به اینکه آموزش مهارت‌های اجتماعی باعث افزایش کارایی درون فردی و کاهش انزوای اجتماعی می‌شود، به پژوهشگران آینده پیشنهاد می‌شود اجرای آموزش مهارت‌های اجتماعی در گروه را آزمایش کنند و سپس به بررسی تأثیر آن بپردازد.
2. از آنجا که حمایت اجتماعی دارای انواع متفاوتی است هنگام اعمال حمایت اجتماعی باید به مسئله فردی توجه شود، زیرا گاهی فرد دارای مشکل، فقط به حمایت خاصی نیاز دارد، مثلاً محبت کردن یا حمایت عاطفی نمی‌تواند مشکل کسی را که نیاز مالی دارد حل کند. بنابراین با توجه به مسائل افراد باید از آنها حمایت شود.
3. از آنجا که شروع اکثر اختلالات روانی در سنین نوجوانی است، باید دوره نوجوانی را دوره‌ای متمایز و مهم به حساب آورد و به خانواده‌ها توصیه شود در رفتار با نوجوان به شخصیت او توجه کنند و در کنار نوجوان باشند نه در مقابل او.

پیشنهادات پژوهشی

- 1- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده به رابطه بین حمایت اجتماعی با سازگاری اجتماعی بین دو جنس پرداخته شود.
- 2- پژوهش حاضر مربوط به دختران مقطع دبیرستان است پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آینده برای انتخاب نمونه خود به سایر مقاطع تحصیلی نیز بپردازند.
- 3- پیشنهاد می‌شود پژوهش در جامعه‌ای بزرگ‌تر اجرا شود تا بتوان نتایج را با اطمینان بیشتر تعمیم داد.
- 4- با توجه به اهمیت روابط عاطفی والدین با کودک در شکل‌گیری شخصیت کودک پیشنهاد می‌شود پژوهشگران آینده به شبکه روابط اجتماعی خانوادگی توجه داشته باشند و در پژوهش‌های خود مفهوم خانواده‌های گسترده و هسته‌ای را در نوع شخصیت نوجوان بررسی نمایند.

Archive of SID

منابع فارسی

- اتکینسون، ریتا. ل؛ اتکینسون، ریچارد. س؛ هیلگارد، ارنست. ر. (1378). **زمینه روان‌شناسی**. ترجمه محمدنقی براهنی و همکاران. تهران: انتشارات رشد.
- آخوندی، ا. (1376). **رابطه میان حمایت اجتماعی ادراک شده با سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان شهر تهران**. پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
- آدام، ف. هر تسلك. ك. (1932). **جامعه‌شناسی پزشکی و بیماری**. ترجمه دنیا کتبی. قم: انتشارات باورداران، 1376.
- اگ‌برن و نیم کوف. (1380). **زمینه جامعه‌شناسی**. ترجمه آریان پور. تهران: نشر گسترده.
- امان‌زاده، آ. (1380). **رابطه بین حمایت اجتماعی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهرستان ساری**. دانشگاه الزهرا.
- رفیع پور. ف. (1380). **آفاتومی جامعه مقدمه‌ای بر جامعه کاربردی**. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- ساراسون، ا. جی؛ ساراسون، ب. آر. (1375). **روان‌شناسی مرضی**. ترجمه نجاریان و همکاران. ج 1. تهران: انتشارات رشد.
- سرمد، ز؛ بازرگان، ع؛ حجازی، ا. (1383). **روش‌های تحقیق در علوم رفتاری**. تهران: انتشارات آگاه.
- فورسایت، دانلسون. ر. (1380). **پویایی گروه**. ترجمه نجفی‌زند و شریفی. تهران: نشر روان.
- کالاگر، ج. (1369). **آموزش کودکان تیزهوش**. ترجمه مجید مهدی‌زاده و احمد رضوانی. مشهد: معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.
- لطفی، ح. (1381). **روان‌شناسی اجتماعی**. تهران.
- ماسن، پ. ه؛ کیگان، ج؛ هوستون، آ. ک؛ کانجر، ج. ج. و. (1370). **رشد و شخصیت کودک**. ترجمه مهشید یاسایی. تهران: نشر مرکز.
- محسنی، م. (1379). **جامعه‌شناسی پزشکی**. تهران: کتابخانه طهوری.
- مزلو، ا. اچ. (1367). **انگیزش و شخصیت**. ترجمه احمد رضوانی. مشهد: معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.

- مهرآرا، ع.ا. (1371). *زمینه راهنمایی و مشاوره در تعلیم و تربیت*. تهران: کیهان.
- میرزایی، خ. (1388). *پژوهش، پژوهشگری و پژوهشنامه نویسی*، ج 1. تهران: انتشارات جامعه شناسان.
- والی پور، ا. (1368). *روان شناسی سازگاری*. تهران: انتشارات وحید.

منابع انگلیسی

- Felming, P. & Baum (1986). Social support and buffering effect of friendships. *Journal of human stress*. 8(3), 14-22.
- Lazarus, R. S. Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal and coping*, New York, springer.
- Read, D.A. (1992). Adaptation: The key to community psychiatric practice in the rural setting. *Community Mental Health Journal*, vol. 28(2). 141-150.
- Rodin, G6, Walsh, A. Zimmermann, C. and Gagliese, L. (2007). The contribution of attachment security and social support to depressive symptoms in patients with metastatic cancer. Vol.16.Iss.12; pg.1080.
- Watson, W. H. (1991). Ethnicity, crime, & aging: Risk factors and adaptation. *Generations*, vol. 15(4), 53-57.